

**Stanowisko pozarządowych organizacji ekologicznych ws.
Regionalnego Programu Operacyjnego woj. śląskiego na lata
2014-2020**

Patrycja Romaniuk, Polska Zielona Sieć
Katowice, 09.09.2014

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU
WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Struktura

- Kryterium horyzontalne zrównoważonego rozwoju
- Efektywność energetyczna i OZE
- Ochrona różnorodności biologicznej, edukacja ekologiczna
- Gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami
- Zrównoważony transport
- Środki i działania dostępne dla organizacji pozarządowych

Kryterium horyzontalne zrównoważonego rozwoju

± „Zasada zrównoważonego rozwoju będzie realizowana na poziomie programowania poprzez odpowiednie zdefiniowanie warunków brzegowych i kierunkowych kryteriów wyboru dla wyznaczania inwestycji podejmowanych w obszarze środowiska, energetyki, w tym OZE oraz transportu” (str. 346) – szkoda że tylko w tych obszarach... Zielone Zamówienia Publiczne – wymienione, ale muszą być w SzOP

± projekt RPO WŚ nie wskazuje na konkretne propozycje tego typu kryteriów - jedynie ogólnie obszary tematyczne (tj. gospodarowanie przestrzenią, energooszczędność (zasobooszczędność), wpływ na różnorodność biologiczną, adaptacja do zmian klimatu, ograniczanie emisji)

Kryterium horyzontalne zrównoważonego rozwoju

+ znaczenie podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa jako narzędzia służącego do zapewnienia pozytywnego wpływu realizacji Programu na środowisko

± „Ponadto, premiowane będą rozwiązania realizujące zasadę zrównoważonego rozwoju oraz zasady partnerstwa wielosektorowego w realizacji zadań” – zdanie, które często się przewija przez RPO, ale wymaga doprecyzowania o konkretne kryteria na poziomie SzOP

→ uwzględnienie kwestii środowiskowych w osiach priorytetowych niezwiązanych bezpośrednio z ochroną środowiska czy klimatu (np. potencjał wspierania eko-innowacji w ramach osi priorytetowych dotyczących B+R i przedsiębiorczości, potencjał kształcenia kadr na potrzeby miejsc pracy związanych z rozwojem „zielonej gospodarki”, na przykład w sektorze energetyki odnawialnej)

Efektywność energetyczna i OZE

- + Alokacja ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w RPO WŚ na cel tematyczny 4 *Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach* wynosi prawie 750 mln euro i stanowi niemal 30% środków tego funduszu przyznanego na lata 2014-2020 dla województwa śląskiego. Na tle innych województw, województwo śląskie zdecydowało się przeznaczyć dosyć wysoki procent alokacji na ten cel.
- Niestety obraz ten jest mniej korzystny, jeśli przyjrzymy się podziałowi alokacji w ramach celu tematycznego 4 na poszczególne priorytety inwestycyjne. Ponad połowę środków (410 mln euro) konsumuje priorytet 4.5, gdzie dominującym obszarem interwencji będzie transport publiczny...

Efektywność energetyczna i OZE

...jednak środki na ten cel powinny pochodzić z alokacji „transportowej” w ramach RPO WŚ. W ramach celu tematycznego 4 priorytetem powinna być przede wszystkim efektywność energetyczna (co jest zgodne z zapisami Umowy Partnerstwa), w drugiej zaś kolejności – rozwój produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.

Efektywność energetyczna i OZE

- Na etapie uszczegółowienia Programu przygotowane powinny zostać bardziej konkretne zapisy dające wspólnotom i spółdzielniom mieszkaniowym czy gospodarstwom domowym możliwość skorzystania ze środków UE w celu przeprowadzenia modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych.
- Pośród beneficjentów należy uwzględnić także podmioty realizujące usługi energetyczne (typu ESCO).
- walka z tzw. niską emisją zanieczyszczeń, w tym pyłów PM10 i PM2,5 - warto, aby w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza, wymiana źródła ciepła w danym budynku publicznym czy mieszkalnym realizowana była wraz z jego modernizacją energetyczną, co pozwoli obniżyć zużycie energii,

Efektywność energetyczna i OZE

→ Opis działania poświęconego produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych jest bardzo ogólny i wymaga znacznego doprecyzowania na etapie przygotowywania Szczegółowego Opisu Priorytetów.

→ W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.1. *Promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii* szczególny nacisk powinien zostać położony na wsparcie małych instalacji (o mocy do 200 kW). Jest to uzasadnione faktem, że przygotowywany przez rząd nowy system wsparcia OZE (system aukcyjny) zapewni uprzywilejowaną pozycję największym instalacjom OZE. Instalacje małe, które mogą odegrać bardzo ważną rolę w budowie energetyki rozproszonej, zapewniającej poprawę regionalnego i lokalnego bezpieczeństwa energetycznego, powinny być w pierwszej kolejności wspierane ze środków europejskich.

Ochrona różnorodności biologicznej, edukacja ekologiczna

→ środki przeznaczone w projekcie RPO WŚ na priorytet finansowy 6.4 *Ochrona i przywrócenie bioróżnorodności, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie systemów ochrony ekosystemów w tym programu Natura 2000 oraz zielonej infrastruktury* stanowią jedynie 1,1% alokacji całego Programu (38 mln euro), co stawia pod znakiem zapytania możliwość realizacji kierunków działań określonych w Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego. Alokacja na priorytet finansowy 6.4 powinna w związku z tym zostać zwiększona na etapie opracowywania Szczegółowego Opisu Priorytetów dla RPO WŚ.

Ochrona różnorodności biologicznej, edukacja ekologiczna

Aktualnie, Program przewiduje głównie: „budowę i doposażanie ośrodków [...], budowę i modernizację niezbędnej infrastruktury [...]

- nadmierny nacisk na działania infrastrukturalne, podczas gdy w ramach RPO WŚ powinna być realizowana w pierwszej kolejności czynna ochrona siedlisk i gatunków przyrodniczych, niekoniecznie związana z budową czy modernizacją jakiegokolwiek infrastruktury. Podobnie jest w przypadku edukacji ekologicznej.

→ RPO WŚ powinien umożliwiać nie tylko budowę i doposażanie ośrodków edukacyjnych, ale przede wszystkim realizację działań edukacyjnych i kampanii informacyjnych dotyczących ochrony przyrody i innych tematów z zakresu edukacji ekologicznej.

Ochrona różnorodności biologicznej, edukacja ekologiczna

→ konieczne jest umożliwienie finansowania przygotowania inwentaryzacji przyrodniczych i planów działań ochronnych dla poszczególnych obszarów chronionych, siedlisk, czy gatunków na obszarze województwa oraz ochrona i odtwarzanie korytarzy ekologicznych

Gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami

- W opisie działania dotyczącego gospodarki odpadami komunalnymi zabrakło odniesienia do zapobiegania powstawaniu odpadów, ich ponownego wykorzystania i przygotowania do recyklingu - najwyższe i najważniejsze elementy hierarchii postępowania z odpadami, do której przestrzegania zobowiązują zarówno zapisy unijnej ramowej dyrektywy dotyczącej odpadów, jak i zapisy Umowy Partnerstwa.

→ Zwiększenie liczby odpadów poddawanych recyklingowi (wskaźnik w %) powinno być wręcz głównym wskaźnikiem rezultatu dla działania dotyczącego gospodarki odpadami.

Gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami

+ W opisie działania dotyczącego gospodarki odpadami znalazł się – identyczny jak dla innych działań – standardowy zapis wskazujący na możliwość zastosowania cross-finansingu (finansowania, w ograniczonym wymiarze, działań typowych dla Europejskiego Funduszu Społecznego). Otwiera to możliwość realizacji działań edukacyjnych jako elementu kompleksowych projektów odpadowych.

→ Zapisy te powinny zostać rozwinięte w Szczegółowym Opisie Priorytetów dla RPO WŚ – edukacja powinna być obligatoryjnym elementem każdego projektu z zakresu gospodarki odpadami.

→ Niezbędne jest również umożliwienie realizacji samodzielnych kampanii informacyjno-edukacyjnych dotyczących gospodarki odpadami, skierowanych do mieszkańców Śląska.

Gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami

+ zapis wskazujący na możliwość wsparcia budowy systemów indywidualnych oczyszczania ścieków na terenach budowy rozproszonej. W wielu przypadkach może być to bardziej efektywne rozwiązanie niż budowa sieci kanalizacyjnej.

Zrównoważony transport

- Na rozwój infrastruktury drogowej zarezerwowano 411 mln euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, podczas gdy kolej może liczyć jedynie na niecałe 93 mln euro. Prowadzić to będzie do pogłębienia dominacji transportu indywidualnego i samochodu jako środka transportu zarówno pasażerów, jak i towarów, ze wszystkimi tego konsekwencjami dla środowiska i społeczności regionu (zanieczyszczenie powietrza, hałas, kongestia, wypadki drogowe, szybsza degradacja istniejących dróg).

→ RPO WŚ powinien w większym stopniu uwzględnić potrzebę budowy zrównoważonego systemu transportu na Śląsku i odwrócenia obecnego trendu, jakim jest coraz niższy udział i słabsza pozycja transportu zbiorowego.

Zrównoważony transport

+ propozycja uwzględnienia w Programie nie tylko zakupu nowego taboru na potrzeby przewozów kolejowych, ale także inwestycji z zakresu modernizacji linii kolejowych o znaczeniu regionalnym - inwestycje takie pozwalają na istotną poprawę oferty przewozowej w skali regionu

→ Działania infrastrukturalne w zakresie zrównoważonego transportu powinny być skoordynowane z działaniami organizacyjnymi promującymi zrównoważoną mobilność, włącznie z ograniczaniem i uspokajaniem ruchu samochodowego w centrach miast.

Środki i działania dostępne dla NGO

Kluczowe rozwiązania o charakterze finansowym dla NGO, jako beneficjentów środków europejskich, które powinny zostać umożliwione w ramach RPO WŚ:

- umożliwienie prefinansowania (zaliczkowania) projektów, w większym stopniu
- zapewnienie systemowego (niemal automatycznego) dofinansowania wkładu własnego ze środków WFOŚiGW
- dopuszczanie większej różnorodności źródeł i form zapewnienia wkładu własnego do projektów
- zapewnienie bezpłatnego i łatwo dostępnego doradztwa w przygotowaniu i rozliczaniu projektów, w tym umożliwienie wstępnej konsultacji przygotowywanych wniosków o płatność,
- szybsze rozliczanie projektów, co pozwoli uniknąć trudności z utrzymaniem płynności finansowej przez organizacje

Środki i działania dostępne dla NGO

- Istotną kwestią jest zapewnienie jawności i obiektywności procedur konkursowych, w tym publikacji wyników oceny formalnej i merytorycznej wraz ze szczegółową punktacją. Wymogi przejrzystości muszą dotyczyć w równym stopniu naboru ekspertów oceniających wnioski o dofinansowanie.
- Korzystną formą realizacji projektów może być partnerstwo między administracją a organizacjami pozarządowymi – konieczna jest aktywna postawa obu stron, aby częściej dochodziło ono do skutku. Zachętą do takich działań może być zapewnienie dodatkowych punktów dla projektów realizowanych w partnerstwie w ramach procedur konkursowych.

Dziękujemy za uwagę!

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU
WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, ul. Sławkowska 12, 31-014 Kraków

